

Читання — це віконце,
через яке діти бачать
і пізнають світ і самих себе.
В. О. Сухомлинський

Шестирічна дитина, яка приходить до 1 класу, відчуває велике бажання вчитися. Чому ж так часто вже в 1 класі можна почути від дітей: «Не люблю читати!», «На уроці читання не цікаве!»? А батьки скаржаться: «Не можу примусити читати вдома!», «Читаємо, читаємо, а про що — не розуміє!» Чому ж так? Що відштовхує дитину від читання? Чому для багатьох дітей читання — важка нудна праця?

Причин тому безліч. Це і навантаження, які не відповідають віковим можливостям дитини, і нецікаві тексти для читання, і нерозвинутий фонетичний слух, і проблеми здоров'я (вади зору, слуху). Що робити? Як допомогти дитині?

По-перше, щоб дитина із задоволенням і бажанням читала, треба щоденно їй читати вголос. Навіть якщо дитина вже вміє читати сама, вона чекає, щоб їй читали дорослі. Цей духовний і емоційний контакт — важливий момент у досягненні мети. Будьте психологами у спілкуванні із своєю дитиною! Тільки на цікавому матеріалі, тільки у доброзичливій обстановці, тільки в ігровій діяльності вдається залучити пасивних дітей до систематичної розумової праці, дати змогу дитині відчувати успіх, повірити у свої сили.

Спостереження педагогів та психологів показують, що діти, які були не дуже охочі до серйозного і систематичного тренування і які протестували проти вимоги батьків «прочитати ще сторінку», змогли подолати труднощі читання через гру. Гра — це універсальний метод навчання дитини.

В нашій книзі ми пропонуємо систему вправ, ігор та прийомів для розвитку навичок швидкого, свідомого, правильного, виразного читання. У деякі із запропонованих нижче ігор можна грати по дорозі додому зі школи, у вихідний, на прогулянці.

На I етапі дитина повинна навчитися робити звуковий аналіз слів, які вона вимовляє.

Гра «Який звук виділений?»

Запропонуйте дитині зобразити звуки «р-р-р-р», «п-п-п-п», «ш-ш-ш-ш». Кого нагадують вам ці звуки? Які звуки виділені голосом і інтонацією? д-и-и-и-м, к-к-к-і-т, с-и-р-р-р, р-а-а-а-н-а тощо.

Гра «З яких звуків складається слово?»

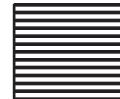
Навчіть дитину чути звуки, з яких складається слово, визначити послідовність цих звуків у слові. Ці навички допоможуть вашій дитині в майбутньому без проблем писати диктанти.

«жук» (вимовляйте жжжжук жууук жуккк)

Слова для гри:	вуж	луна
	сік	кріт
	оса	клоун
	лук	слива
	бик	акула
	око	рибка

Гра «Звуки різні і однакові»

Гра сприяє розвитку фонематичного слуху, а також найважливіших розумових операцій — аналізу і порівняння. Попросіть дитину визначити, які звуки в словах різні:
жир — шир
мак — рак
жив — шив
білка — булка
пив — лив
слива — слава
коза — коса
рибка — рубка
коса — роса
ферма — форма
роса — руса
пічка — річка
стіл — стіг
ворона — ворота

Гра «Шукаймо звук»

Завдання: знайти у словах звук [а].

Кран, мир, роса, кисіль, шуба, стіл, сонце, лампа...

II етап — знайомство з літерами.**Гра «Назви букву»**

(проводиться за вправами у таблиці № 1)

1. Чітко прочитайте букви.
2. Чітко вимовте звуки, позначені буквами.
3. Вимовте лише голосні (приголосні).
4. Вимовте звуки, позначені даними буквами, на одному диханні.

Таблиця № 1

№ 1

а, б, в, г, ґ, д, е, є, ж, з, и, і, ї, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я

№ 2

я	ю	е	и	щ	ш	ч	ц	х	ф
у	т	с	р	п	о	н	м	л	к
і	з	ж	є	а	д	г	в	б	у

№ 3

б	х	м	з	п	ч	а	р	є	з
щ	н	и	л	ц	с	у	ж	г	ю
ф	і	т	д	я	к	о	в	е	ш

№ 4

ї	к	г	ґ	в	у	о	ф	и	ч
у	г	л	щ	и	з	п	ч	а	р
ю	с	ж	ц	н	е	з	м	х	б

солякомаривузакелібуру
закамолівакураторнитусу
лікашоцафуфафилибеке

Таблиця № 2

	М	Н	Л	Р	Й	Б	В	Г	Д	Ж
А	ма ам	на ан	ла ал	ра ар	ай	ба аб	ва ав	га аг	да ад	жа аж
У	му ум	ун ну	лу ул	ру ур	уй	бу уб	ву ув	гу уг	ду уд	жу уж
О	мо ом	но он	ло ол	ро ор	ой	бо об	во ов	го ог	до од	жо ож
Я	мя ям	ня ян	ля ял	ря яр	яй	бя яб	вя яв	гя яг	дя яд	жя яж
Ю	мю юм	ню юн	лю юл	рю юр	юй	бю юб	вю юв	гю юг	дю юд	жю юж
Е	ме ем	не ен	ле ел	ре ер	ей	бе	ве ев	ге ег	де ед	же еж
І	мі ім	ні ін	лі іл	рі ір	ій	бі іб	ві ів	гі іг	ді ід	жі іж
И	ми им	ни ин	ли ил	ри ир	ий	би иб	ви ив	ги иг	ди ид	жи иж

Таблиця № 3

А	за аз	па ап	фа аф	ка ак	та ат	ша аш	са ас	ха ах	ца ац	ча ач	ща ашц
У	зу уз	уп пу	фу уф	ку ук	ту ут	шу уш	су ус	ху ух	цу уц	чу уч	щучу уцц
О	зо оз	по оп	фо оф	ко ок	то от	шо ош	со ос	хо ох	цо оц	чо оч	щочо оцц
Я	зя яз	пя яп	фя яф	кя як	тя ят	шя яш	ся яс	хя ях	ця яц	чя яч	щя ящ
Ю	зю юз	пю юп	фю юф	кю юк	тю ют	шю юш	сю юс	хю юх	цю юц	чю юч	щю ющ
Е	зе ез	пе еп	фе еф	ке ек	те ет	ше еш	се ес	хе ех	це ец	че еч	ще ещ
І	зі із	пі іп	фі іф	кі ік	ті іт	ші іш	сі іс	хі іх	ці іц	чі іч	щі ищ
И	зи из	пи ип	фи иф	ки ик	ти ит	ши иш	си ис	хи их	ци иц	чи ич	щи ищ

Гра «Ланцюжок слів»

Кожне наступне слово починається з останньої літери попереднього.

Жаба — абрикос — село — обруч — чашка...

III етап — читання складів (доведення до автоматизму вміння зливати голосні і приголосні).

Рекомендації до роботи з таблицями №№ 2, 3

1. Гра «Біг по доріжці» — прочитайте склади якомога швидше по горизонталі.

2. Гра «Біг по східцях» — прочитайте склади якомога швидше по вертикалі, по діагоналі, зверху вниз, знизу вгору.

3. Складіть слова зі складів певного рядка (колонки).

Подані далі таблиці рекомендуємо для подальшої роботи на відпрацювання автоматизму читання складів.

Таблиця № 4

	о	і	у	а	л
м	мо	мі	му	ма	ми
н	но	ні	ну	на	ни
в	во	ві	ву	ва	ви

Таблиця № 5

	а	и	і	о	у	е
в	ва		ві	во		ве
л		ли		ло	лу	
м	ма		мі	мо		ме
н		ни	ні	но		не
с	са	си	сі	со	су	

Табл. №№ 4, 5 та 9 допоможуть навчити вашу дитину читати склади-злиття. Попросіть дитину читати злиття протяжно, зливаючи їх, як співають пісні.

Таблиця № 6

	о	а	и	і	у	е
пл	пло			плі	плу	
вп	впо	впа	впи			впе
сп	спо		спи		спу	спе
ст	сто			сті	сту	
пт	пто	пта	пти			пте
тр	тро		три		тру	тре
тв		тва	тви	тві	тву	

Таблиця № 7

	а	о	у	е	и	і
з	за	зо	зу	зе	зи	зі
	аз	оз	уз	ез	из	із
с	са	со	су	се	си	сі
	ас	ос	ус	ес	ис	іс
зв	зва		зву	зве		
св		сво	сву		сви	
зл				зле		злі
сл		сло		сле	сли	

В табл. №№ 7, 8 склади читайте парами за — аз, зо — оз.

Таблиця № 8

	а	о	у	и	і	е
г	га	го	гу	ги	гі	ге
	аг	ог	уг	иг	іг	ег
г'	га'	го'	гу'	ги'	гі'	ге'
	аг'	ог'	уг'	иг'	іг'	ег'

Таблиця № 9

	с	з	т	д	н	л	р
а	са	за	та	да	на	ла	ра
я	ся	зя	тя	дя	ня	ля	ря
у	су	зу	ту	ду	ну	лу	ру
ю	сю	зю	тю	дю	ню	лю	рю
є	се	зе	те	де	не	ле	ре

В табл. № 9 з'являються склади з буквами я, ю, є, що показують м'якість попереднього приголосного.

Таблиця № 10

	о	а	у	е	и	і
ш	шо	ша	шу	ше	ши	ші
шв	шво		шву		шви	шві
шл		шла		шле		
шк	шко		шку		шки	шкі
шт	што		шту	ште	шти	
шм		шма		шме	шми	шмі

Рекомендації до роботи з таблицями 4–10

1. Прочитайте склади у рядках. Які склади пропущені? Прочитайте їх.
2. Читайте склади у стовпчиках.
3. Гра «Розвідники». Дорослий називає склади, а діти шукають їх у таблиці. Якщо якийсь склад пропущений, показують місце, де він має бути.
4. У табл. №№ 6, 7 та 10 читаємо склади зі збігом приголосних на початку — ПЛЮ. Поясніть дитині, що на початку складу швидко вимовляємо приголосний [п], а потім злиття звуків [лю].

Щоб навчитись читати слова з трьох звуків, допоможе гра «Впізнай склад з одного погляду».

Спочатку поясніть, щоб утворити слово БОР, треба прочитати злиття Бо протяжно, потім швидко прочитати звук [р]. Це «замочок», який закриває склад (слово).

Користуючись таблицею № 11, читайте слова та склади по вертикалі, горизонталі, впізнайте слова та склади з одного погляду.

Таблиця № 11

сот лот мит лак лаг бор вор сор сар
лир кор шоп шак шип чоп мул сіл бул

ває бег век ваг фут вен ким мен сот
біг заг зіг вал вол кол зал сол нол

зіл жул бол кун фіт щир тюр пон кіл
ріл хас ман нур чур лек сет мул міл

сто вне кля мне кри бра ври сли вне
вну мля сте сту кме мне про зди кру

пту цно мшу ско влю гла вшу мчі три
трю сля влю бну вне для сві тля мра

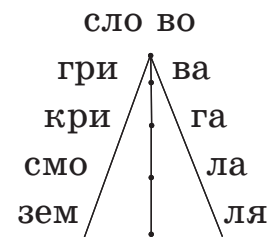
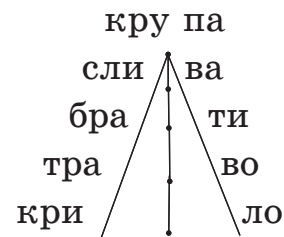
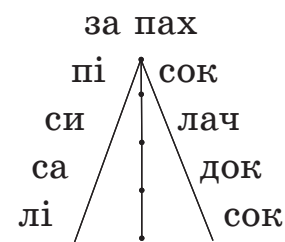
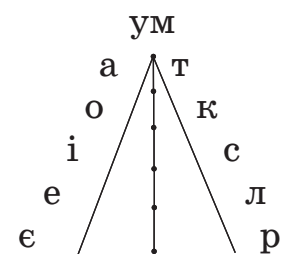
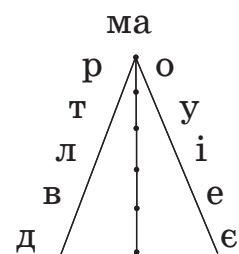
ста бло кно кру мрю пля гну кня цру
сле гне вся кра мра дра сна мтя кля

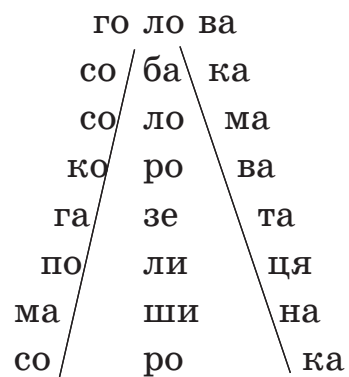
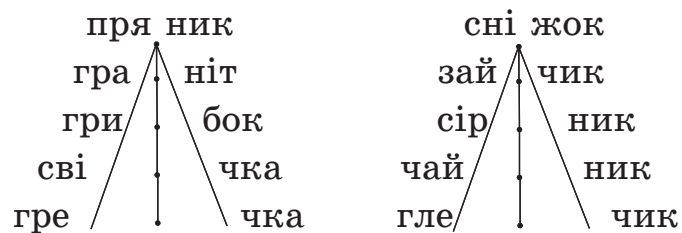
над під тут мир суд він все так для
той ось наш ваш рік вже сам мій хто

без роз два раз там дім ряд для чим
ким чий при вид сто ліс час ім'я дід

«Складові пірамідки»

Читайте склади та слова, розміщені по краях пірамідки. Дивіться на крапочку. Спочатку читайте зверху вниз, а потім знизу вгору. Ця вправа дозволяє розширити кут зору, допомагає збільшити темп читання.

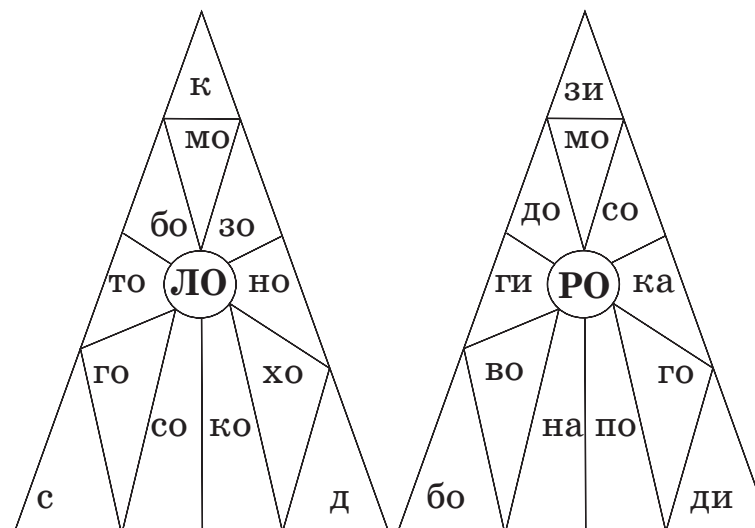
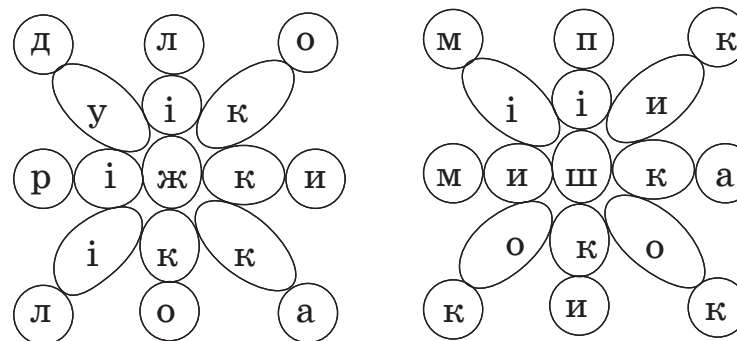
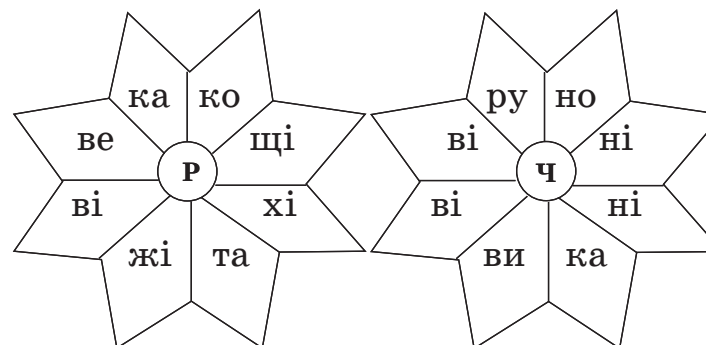
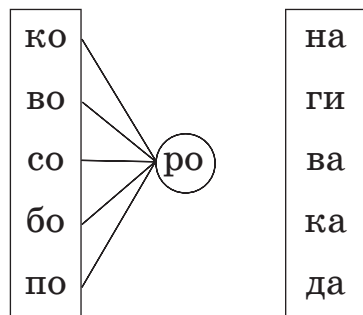

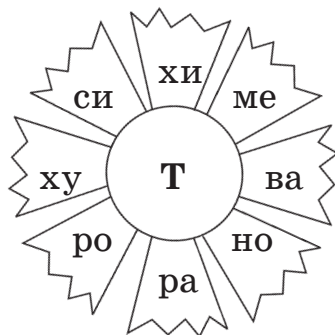
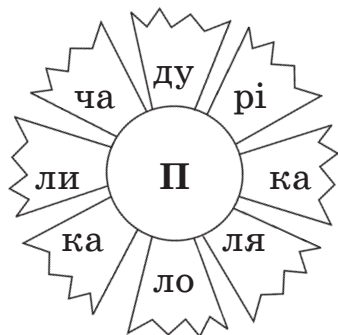
IV етап спрямований на те, щоб навчити дітей читати слова різної довжини, а також закріпити цей навик.

Дітям дуже подобаються різні читалочки: криптограми, кругограми, складалочки. Ці вправи допомагають розширенню площі зорового сприймання, розвитку осмисленого читання і процесів мислення.

«Складалочки»

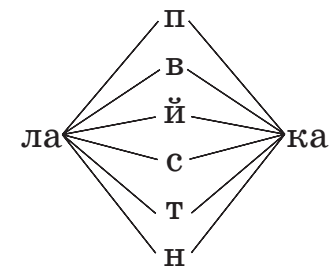
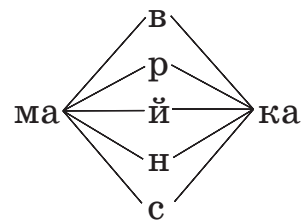
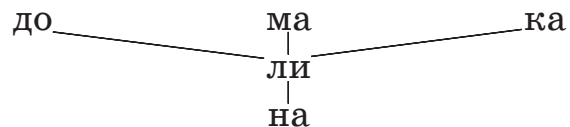
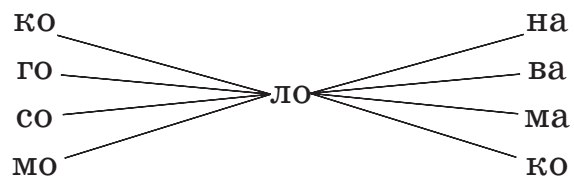
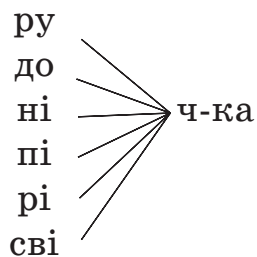
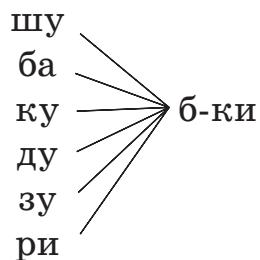
З букв та складів складіть слова та прочитайте їх.

«З'єдналочки»

Рухаючись по «промінчиках», читайте слова (з'єднайте частини слів).

«Чарівні квадрати»

Прочитайте слова у рядках та стовпчиках. Що ви помітили?

В	О	В	К
О	Р	Е	Л
В	Е	Н	И
К	Л	И	Н

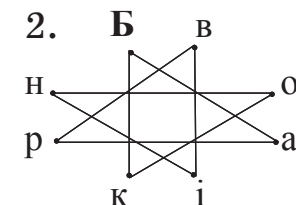
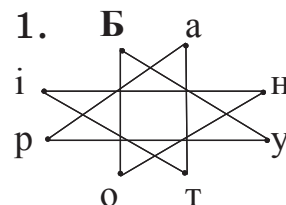
П	Л	О	В
Л	И	С	А
О	С	О	Т
В	А	Т	А

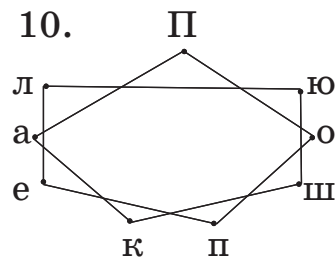
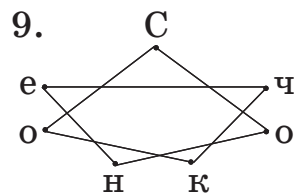
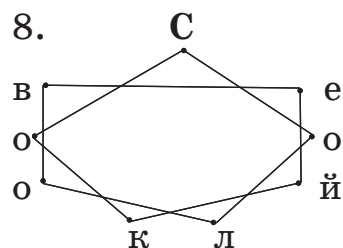
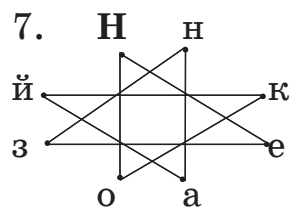
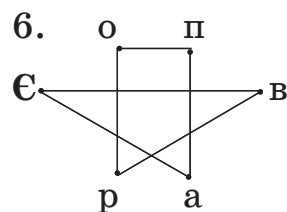
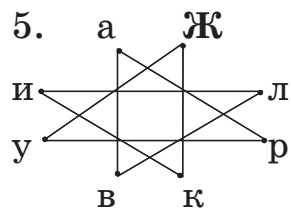
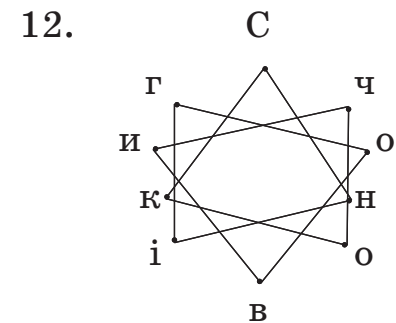
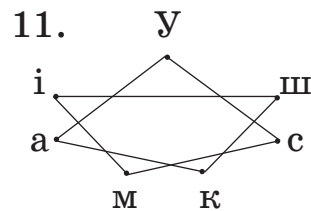
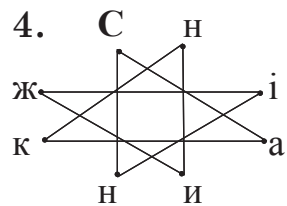
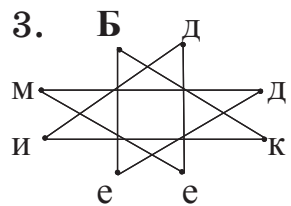
У	Р	О	К
Р	І	П	А
О	П	І	Р
К	А	Р	А

З	В	І	Р
В	А	Р	И
І	Р	И	С
Р	И	С	Ь

Криптограми

Криптограми — мовні задачі. Рухаючись від великої літери у заданому напрямку, читайте слова.

- Відповіді:**
1. Буратіно. 2. Барвінок. 3. Ведмедик. 4. Сніжинка.
5. Журавлик. 6. Європа. 7. Незнайко. 8. Соловейко.
9. Сонечко. 10. Попелюшка. 11. Усмішка. 12. Сніговичок.

«Переставлячки»

Переставте склади і прочитайте утворені слова.

на — ша	но — ра
ма — са	ра — ма
ло — ви	ли — па
ко — ли	си — ро
рі — ка	на — каз
ла — пи	си — ли
тра — ва	ко — миш
ка — бан	ли — ти
ди — во	ти — ша

«Ланцюжки»

Складіть та читайте слова. Зверніть увагу: кінець першого слова — це початок другого, кінець другого — початок третього...

сі (но) си ро ги рі
си ли па ра но чі

ру	ка	са	ма	ти	ша
му	ха	та	ка	ва	за
мо	ва	за	ла	ма	ти
го	лі	си	ти	ни	ви
рі	па	рі	ка	ва	за
со	ми	ло	ви	ка	ша
ко	зи	ма	ло	за	ла
са	ди	во	да	ри	ба
но	ти	ха	ти	ша	на
ко	ра	но	си	ла	ма

«Розсіпанка»

I варіант

Щоб прочитати «розсіпані» слова, треба переставляти склади.

єцьза	темелик
родго	гебемот
летба	дапорок
конбал	кавидел
нанба	бабуня
сейнба	габотир
палам	габрида
зегата	чеверя
мочедан	локосок
ребеза	рикодор
розмо	підкран
сяцьмі	люкажа
какіш	дазача

II варіант

Щоб прочитати слова, що «розсіпалися», треба переставляти букви у слові.

Слова записані групами по 4 слова. Швидко прочитай-те слова, знайдіть «зайве» слово. Доведіть свою думку.

1. игрт	5. укорц
ельв	ілбх
олнс	оломок
ереивкич	івкатк
2. оботич	6. ашак
еревикич	окмопт
екишч	ілбх
имаз	окирас
3. енлап	7. уконь
укарч	осм
ингак	укащ
лубяко	омотолк
4. ебон	8. убикик
аримх	ялальк
ощд	едемажв
атонб	ітсл

«Додалочка»

Додайте до слів голосні і прочитайте утворені слова спочатку у повільному, а потім у швидкому темпі.

скр__пк__	и а	в__ч__р	е і
б__чк__	о а	кв__т__	і и
сн__г	і	к__н__	і о
р__б__	и а	кл__мб__	у а
р__б__т__	о о а	к__щ__к	у и
б__р__к	у а	б__р__з__	е е а
м__р__з	о о	л__с__ц__	и и я
в__сн__	е а	з__ __ць	а є

п__л__	о е	б__кв__р	у а
с__н__	а и	ж__т__	и о
кр__л__	и а	р__с__	о а
г__р__	о а	с__в__	о а
б__лк__	і а	ж__нк__	і а
с__л__	е о	з__л__з__	а і о
л__ст__	и я	к__л__ч	а а
пл__м__	я а	р__к__т__	а е а

Шановні батьки! Якщо ви небайдужі до розвитку мислення та пам'яті своїх дітей, якщо ви бажаєте навчити читати свою дитину без проблем, скористайтеся нашими порадами, нашими вправами. Ці вправи викликають інтерес до читання, активізують логічне мовлення та пам'ять. Працюйте послідовно, у спокійній обстановці, систематично. Ваша допомога, ваша повага до серйозної справи вашої дитини необхідні. Та все одно звертаємо увагу на те, що вже з першого класу привчайте дітей працювати самостійно. Нехай ваша допомога тільки «підштовхне» думку дитини у потрібному напрямку, а все інше дитина «відкриє» сама.

А тепер кілька порад для батьків, які прагнуть, щоб їхня дитина вчилася добре.

1. Відпрацювання техніки читання — це шлях до успішного читання цілими словами. Поясніть дитині, чому людина повинна добре читати, як це допоможе дитині в школі під час уроків математики, природознавства, як це допоможе у повсякденному житті.

2. Заохочуйте дитину до чарівного світу книжок. Спочатку вибирайте для дитини яскраві, красиво ілюстровані книжки з крупним шрифтом. Поступово шрифт може зменшуватись. Пам'ятайте: те, що цікаво, легше усвідомлюється та засвоюється!

3. Збагачуйте активний словниковий запас дитини. Спілкуйтеся з дитиною якомога більше, обговорюйте прочитане, розповідайте, читайте разом. Під час такого спілкування формуються прийоми розуміння текстів.

Бажаємо вам терпіння та приємних хвилин спілкування із своєю дитиною!